

Âşık Seyrânî'nin bu notada güfte olarak verilen şiiri birçok kez bestelenmiş görünmektedir. Bunlardan bir tanesi de TRT arşivlerine 14497 repertuar numarasıyla, bestekarı "Büyük Hafız Kemal Efendi" olarak kayıtlanmış Acemaşiran makamında ve Düyek usulünde bir eserdir. Arşivlerde söz konusu eseri temsil eden Halil Çay, Doğan Ergin ve Cüneyt Kosal'ın kaleminden çıkmış ama melodik yapı itibarıyla birbirinin tıpatıp aynı olan 5 farklı nota nüshası bulunmaktadır. Ancak makam ve güfte aynı olmasına rağmen, usul ve melodik yapı itibarıyla büyük farklılık arz eden, bir yandan da söz konusu nota nüshalarındaki melodik yapıyı hatırlatan, ilginç ve orijinal bir icra kaydı tespit edilmiştir. Elinizdeki bu nota nüshası, aşağıdaki karekodla dinleyebileceğiniz kayıt kaynak alınarak yazılmıştır. Bu nota yazılırken karşılaşılan bazı durumları aktaran notlar ve şairi konu alan bir doktora tezinde aktarılan şiirin orijinal hali sayfanın sonunda verilmiştir. İlgililere ve araştırmacılara arz olunur. - Semih ÖZDEMİR ; 27.07.2022 -

Acemaşiran İlahi

"Hak yoluna gidenlerin asâ olsam ellerine"

Beste: (?)* Büyük Hafız Kemal (Gürses) (1882-1939)

Güfte: Develili Âşık Seyrânî (1807/08-1866)

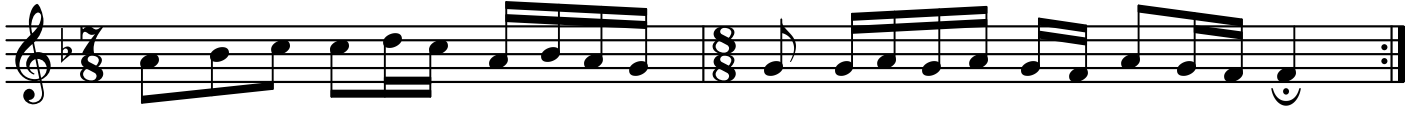
Usul: Devr-i Hindi + Düyek *

Hak yo lu na gi den le rin
Her* pîr vas fîn e den le rin

A sâ ol sam el le ri ne
Kur ban ol sam dil le ri ne

A sâ ol sam el le ri ne
Kur ban ol sam dil le ri ne

Bir üs tâ da ol sam çı rak
Yap sa lar ke mi ğim ta rak
SEY RÂ NÎ 1. kal dır par 2. ma ğın
Der yâ ya a kan ır ma ğın

Hep bir o lur ya kın ı rak
Yâr zül fû nün tel le ri ne
Vak ti dir Hak k'a var ma ğın
Kat re ol sam sel le ri ne

Yâr zül fû nün tel le ri ne
Kat re ol sam sel le ri ne

Hak yoluna gidenlerin
Asâ olsam ellerine
Her* pîr vasfın edenlerin
Kurban olsam dillerine

Bir üstâda olsam çırak
Hep bir* olur yakın ırak
Yapsalar kemiğim tarak*
Yâr zülfünün tellerine

SEYRÂNÎ kaldır parmağın
Vaktidir Hakk'a varmağın
Deryâya akan ırmağın
Katre olsam sellerine*

Nota yazımıyla ilgili notlarım:

- Notaya referans olan söz konusu kaydın başında, "Seyrânî'nin Acemaşiran makamında ilahisi" şeklinde bir eser takdimi yapılmıştır. Terennüm edilen eserin melodik seyri referans makam kaynaklarında yer alan Acemaşiran makam yapısına paralel olduğu için başlıkta farklı bir makam tasnifine gidilmemiştir. Benzer paralellik kullanılan güftenin edebî yapısı incelendiğinde, müzikal "ilahi" formu için de geçerli olabileceğinden, eser takdiminden farklılık arz edecek bir başlık yazılmamıştır.

- 73 BPM olarak verilen metronom değeri, referans alınan kayıttaki ortalama gideri ifade etmektedir. Malumdur ki, Türk müziği repertuarındaki eserler icracının arzusuyla farklı metronom değerlerinde terennüm edilebilir.

- "Devr-i Hindi + Düyek" şeklinde verilen usûl bilgisi, aslında bir kısaltmadır. Zira eser aşağıdaki gibi formülize edilebilecek, bir çeşit darbeyn usûlle ölçülmüştür: (2) Devr-i Hindi + (2) Düyek + (1) Devr-i Hindi + (1) Düyek

- Söz konusu nota, terennüm edilen eserin yalnızca bir iskeleti olabilir. Notanın sadeliğini korumak için, kayıttaki icrada yapılan çarpma gibi çeşitli süslemeler ihmal edilmiştir. İcranın hakikati ancak karekodla verilen kayıtta bulunabilir.

- İlk sayfada bahsedilen birbirinin aynı bilgileri ve müzikal yapıyı aktaran 5 nüsha, bu güfteyi Acemaşiran makamında ve Düyek usûlünde "Büyük Hafız Kemal Efendi" tarafından bestelenmiş olarak aktarmaktadır. Hafız Kemal'lerden "Büyük" olarak sıfatlandırılanın, sonradan "Gürses" soyadını da alan, Sadettin Kaynak'ın da yakın arkadaşı olarak bilinen, 1882-1939 yılları arasında yaşamış, daha çok gazel ve mevlid icralarıyla tanınan, meşhur hanende Hafız Kemal (Gürses) olduğu bilinmektedir. Referans alınan kayıttaki takdimde eserin bestekârının belirtilmemesi ve bu notadaki müzikal yapıyı karşılayan başka hiçbir esere (şimdilik) ulaşamaması, beni bu yeni notaya bir bestekar ismi yazmamaya sevketsede, bahsi geçen 5 nüshadaki müzikal yapıyla olan benzerlik sebebiyle bunlarda aktarılan bestekar bir şerhle de olsa bu notaya işlenmiştir. Ancak bu husus, hiçbir kaynakta Hafız Kemal Gürses'in bestekarlığından veya bestelediği eserlerden bahsedilmemesi sebebiyle tartışmaya açık, araştırılmaya muhtaçtır diye düşünüyorum. Ayrıca kayıtta eseri cumhur olarak okuyan kişilerin musikişinas hafızlar olması, hatta bunlardan birinin Sadettin Kaynak ve Rakım Elkutlu'nun öğrencisi Hafız Tahir Karagöz olması, böylesi birikimli bir topluluğun eseri sunarken güfte şairini anıp, kendilerince malum olmaması ihtimalinin zayıf olduğu büyük hanendeyi eserin bestekârı olarak anmamaları çok ilginç olurdu. Bu durum, eserin Kemal Efendi'ye aidiyetini bilmedikleri düşük ihtimalini akla getirirse de daha çok Kemal Efendi'ye ait olmadığını bildiklerini düşündürmektedir.

- Bahsi geçen 5 nüshada ve bu notaya kaynaklık eden icrada kullanılan güfte ufak farklarla aynıdır. Bu notadaki güfte metni, kayıtta okunduğu gibi aktarılmıştır. Ancak Âşık Seyrânî'yi konu eden detaylı bir doktora tezinde, bu şiirin tüm nüshalarda yer aldığından bazı farklarla aktarıldığı görülmektedir. Ayrıca tezde bu şiirin iki farklı versiyonu olduğu belirtilmiş ve bundan hareketle bu eserde kullanılan güftenin söz konusu iki versiyondan karma bir şekilde elde edildiği anlaşılmaktadır. Bahsi geçen doktora tezinin künyesi aşağıdaki gibidir. Verilen sayfalarda şiirin orijinal hali bulunabilir. Ben yalnızca yukarıda kullanılan güftenin bu tezde verilen orijinal metinle olan farklarını arz etmek ile yetineceğim.

Erciyes Üniversitesi SBE Türk Edebiyatı Bilim Dalı

"Türk Edebiyatında Seyrânî Olgusu: Develili Seyrânî ve Eserleri (İnceleme-Metin)"

Betül Aydoğdu, 2011. ss. 393-395

1) Kayıtta okunan "Her pîr vasfın..." mısraı, söz konusu tezde "Er pîr vasfın..." olarak görülmektedir.

2) Kayıtta okunan "Hep bir olur yakın ırak" mısraı, söz konusu tezde "Bir olurdu yakın ırak" olarak görülmektedir.

3) Kayıtta okunan "Yapsalar kemiğim tarak" mısraı, söz konusu tezde yar alan bir versiyona göre aynı iken diğer versiyonda bu mısra "Kemiklerim eyle tarak" şeklinde görülmektedir.

4) Kayıtta okunan üçüncü dörtlük ile tezdeki versiyonlarda yer alan son dörtlükleri bütün olarak aktarmak yerinde olur. Bu notayı kullanacak icracıların güfteyi arzu ettikleri şekilde seçebileceklerini düşünüyorum.

Okunan:	Seyrânî kaldır parmağın Vaktidir Hakk'a varmağın Deryâya akan ırmağın Katre olsam sellerine	V1:	Seyrânî kaldır parmağın Vaktidir Hakk'a durmanın Deryâya akan ırmağın Katre olsam sillerine	V2:	Seyrânî kaldır parmağın Vakti kalmadı turmağın Cennette akan ırmağın Katre olsam güllerine
---------	--	-----	--	-----	---

Semih ÖZDEMİR

27.07.2022